

**รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์
ในอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
THE MODEL OF DISSEMINATION OF BUDDHIST MONKS
AT U-THAI DISTRICT, AYUTHAYA PROVINCE**

พระพัฒนพงษ์ ภัทรพันธุ์
วัดร่มโพธิ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
E-mail: pattanapong.5048@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็น เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ ศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานตามรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีพบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาภาพรวมอยู่ระดับมาก ปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ปัญหาอุปสรรค คือ พระสงฆ์ขาดงบประมาณ ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในการบรรยายธรรม

คำสำคัญ: รูปแบบ; เผยแผ่; พระพุทธศาสนา.

Abstract

This research article was to study the level of the monks opinions to compare the monks and problems obstacles and recommendations for the model Buddhism Dissemination of Buddhist monks at U-Thai District Ayutthaya Province. Methodology was the mixed methods Findings the monks were the level of opinions the model Buddhism Dissemination plan by overall, Base on difference is not found to be different rejecting the research hypothesis. Problems and obstacles were that should be support from administrative have knowledge and experiences.

Keywords: model; Dissemination; Municipality

บทนำ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นจากอดีตในสมัยพุทธกาลเจริญเติบโตมาอย่างยั่งยืนจวบจนทุกวันนี้เป็นหน้าที่ของพระสงฆ์และพุทธศาสนิกชนที่นับถือพระพุทธศาสนาที่ช่วยกันจรรโลงไว้เพื่อให้พระพุทธศาสนายังคงอยู่ตลอดไปตราบนานเท่านานเพื่อความผาสุกของมวลมนุษยชาติและชาวโลก (พระเมธีธรรมภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต), 2559) องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงทำให้เกิดอกุศลกรรมเกิดขึ้น เช่น ความโลภ ความหลง ความมัวเมา ความริษยา ความมีทิฐิมานะ ซึ่งดี ซึ่งเด่นในลาภ ยศ สรรเสริญต่างๆ เหล่านี้เป็นต้น เพราะขาดการขัดเกลาจิตใจ ฉะนั้น พระสงฆ์จึงมีบทบาท

หน้าที่โดยตรงให้ความรู้และอบรมทางด้าน จิตใจ สอนหลักธรรม นำไปประพฤติ ปฏิบัติเพื่อพัฒนาในการใช้ชีวิตประจำวัน มีข้อเท็จจริงที่แสดงว่า พระสงฆ์ที่เป็นองค์ ส่วนมากมักทำการเทศน์หรือถ่ายทอดพุทธธรรม โดยขาดหลักการและวิธีการ ตลอดจนรูปแบบที่เหมาะสม ไม่ได้วิเคราะห์ผู้ฟัง อีกทั้งยังขาดความรู้และประสบการณ์ในด้านการพูด ต่อหน้าสาธารณชน (พระอธิการสุรศักดิ์ สุขุมโล, 2561) หรือใช้ศัพท์ภาษาบาลีที่ยากเกินไป นิทาน ประกอบ หรือการยกตัวอย่างที่ล้าสมัย นำเบื่อไม่เห็นจริงและไม่อาจเปรียบเทียบกับยุคสังคมปัจจุบัน ได้พระสงฆ์บางรูปยังนิยมเทศน์หรือบรรยายธรรมโดยใช้ทำนองนิทานแบบโบราณ จึงทำให้ไม่เกิด ประสิทธิผลในการสื่อสารหลักธรรมไปสู่ประชาชน (พระธรรมปิฎก ป.อ. ปยุตโต, 2536) วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร เพราะเป็นวัดต้นแบบของวัดนักเทศน์ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, 2545) และยังสามารถผลิตพระนักเทศน์ที่มีคุณภาพทั่ว ประเทศไทย พร้อมทั้งเทคนิคและรูปแบบของวิธีการเผยแผ่ธรรมะในรูปแบบต่างๆ ที่เหมาะสมกับยุค ปัจจุบัน ตลอดจนการวางแผนเพื่อเป็นรากฐานรองรับความเจริญเติบโตในอนาคตรวมถึงเคล็ดลับ รูปแบบและวิธีในการนำเสนอเนื้อหาสาระหลักธรรมต่อพุทธศาสนิกชนทั่วไปตามสถานที่ต่าง ๆ ทั้ง ภาครัฐและเอกชน ให้เกิดความน่าสนใจ (คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจิต, 2518) โดยเฉพาะ พระสงฆ์ สามเณร ที่สนใจและเกี่ยวข้องกับรูปแบบการเผยแผ่พุทธศาสนาต้องมีความ กระตือรือร้นศึกษาหาวิธีการ เพื่อเป็นแนวทางในการเผยแผ่หลักธรรมธรรมให้เจริญเติบโตอย่าง ต่อเนื่องให้เหมาะสมทันยุคทันสมัย และได้มีวิธีการหา เทคนิครูปแบบวิธีการโน้มน้าวใจแก่พุทธศาสนิกทั่วไปให้ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมได้ถูกต้องตามคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน เพื่อประโยชน์ในเบื้องหน้าและประโยชน์อย่างยิ่งคือพระนิพพาน (เสฐียรพงศ์ วรรณปก, 2540)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กำหนดบุคลากรที่มีต่อรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 352 รูป (คณะสงฆ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2561) ซึ่งมีความเชื่อมั่นเท่ากับทั้งฉบับเท่ากับ 0.987 สุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาร์ยามาเน (Yamane, 1967) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 188 รูป และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ เก็บข้อมูลด้วยการแจกแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแปรปรวนค่าที (t-test) ค่าเอฟ (F-test) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 รูปหรือคน โดยการเลือกแบบเจาะจง เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 1. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม

(n=188)

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ ในอำเภออุทัย	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) ผู้สื่อสาร (Source)	4.08	0.503	มาก
2) สาร (Message)	4.18	0.552	มาก
3) ช่องทางการสื่อสาร (Channel)	4.11	0.688	มาก
4) ผู้รับสาร (Receiver)	3.97	0.630	มาก
รวม	4.09	0.483	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 สรุปผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	F-test	Sig.	ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย	ยอมรับ	ปฏิเสธ
อายุ	0.110	0.998	-	-	✓
พรรษา	2.528	0.083	-	-	✓
วุฒิการศึกษานักธรรม	0.620	0.603	-	-	✓
วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม	0.763	0.516	-	-	✓
วุฒิการศึกษาสามัญ	1.960	0.144	-	-	✓

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบพบว่า พระสงฆ์ที่มี อายุ พรรษา วุฒิการศึกษานักธรรม วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม วุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. ผลการศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ พระสงฆ์ในอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 3 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ปัญหา-อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
1) ผู้ส่งสาร (Source)	พระสงฆ์ยังขาดความมั่นใจในการพูดต่อหน้าสาธารณชน	ควรผ่านกระบวนการฝึกอบรมและเทคนิคต่าง ๆ ในการบรรยายธรรมต่อหน้าสาธารณชนให้มาก
2) สาร (Message)	การบรรยายธรรมโดยไม่อ้างพระไตรปิฎกหรือบาลีมารองรับหลักธรรมมีแต่เรื่องเดิม ๆ ซ้ำ ๆ ไม่ทันสมัยต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน	การบรรยายธรรมโดยอ้างพระไตรปิฎกหรือบาลีและเปลี่ยนเรื่องบรรยายใหม่ ๆ
3) สื่อ (Channel)	พระสงฆ์ยังขาดการประชาสัมพันธ์ในการบรรยายธรรมอย่างต่อเนื่อง	ควรเพิ่มช่องทางการบรรยายธรรมให้เข้าถึงทุกสาขาอาชีพ
4) ผู้รับสาร (Receiver)	ไม่มีการสำรวจกาย วาจา ใจ ในการการมาฟังธรรมะบรรยาย	ควรมีการสำรวจกาย วาจาและตั้งใจฟังฟังอย่างสงบ

จากตารางที่ 3 พบว่า พระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถาม รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามข้อเสนอแนะดังนี้

ผู้ส่งสาร (Source) คือ ควรผ่านกระบวนการฝึกอบรมและเทคนิคต่าง ๆ ในการบรรยายธรรมต่อหน้าสาธารณชนให้มาก

สาร (Message) คือ การบรรยายธรรมโดยอ้างพระไตรปิฎกหรือบาลีและเปลี่ยนเรื่องบรรยายใหม่ ๆ

สื่อ (Channel) คือ ควรเพิ่มช่องทางการบรรยายธรรมให้เข้าถึงทุกสาขาอาชีพ

ผู้รับสาร (Receiver) คือ ควรมีการสำรวจถาม วาจาและตั้งใจฟังอย่างสงบ

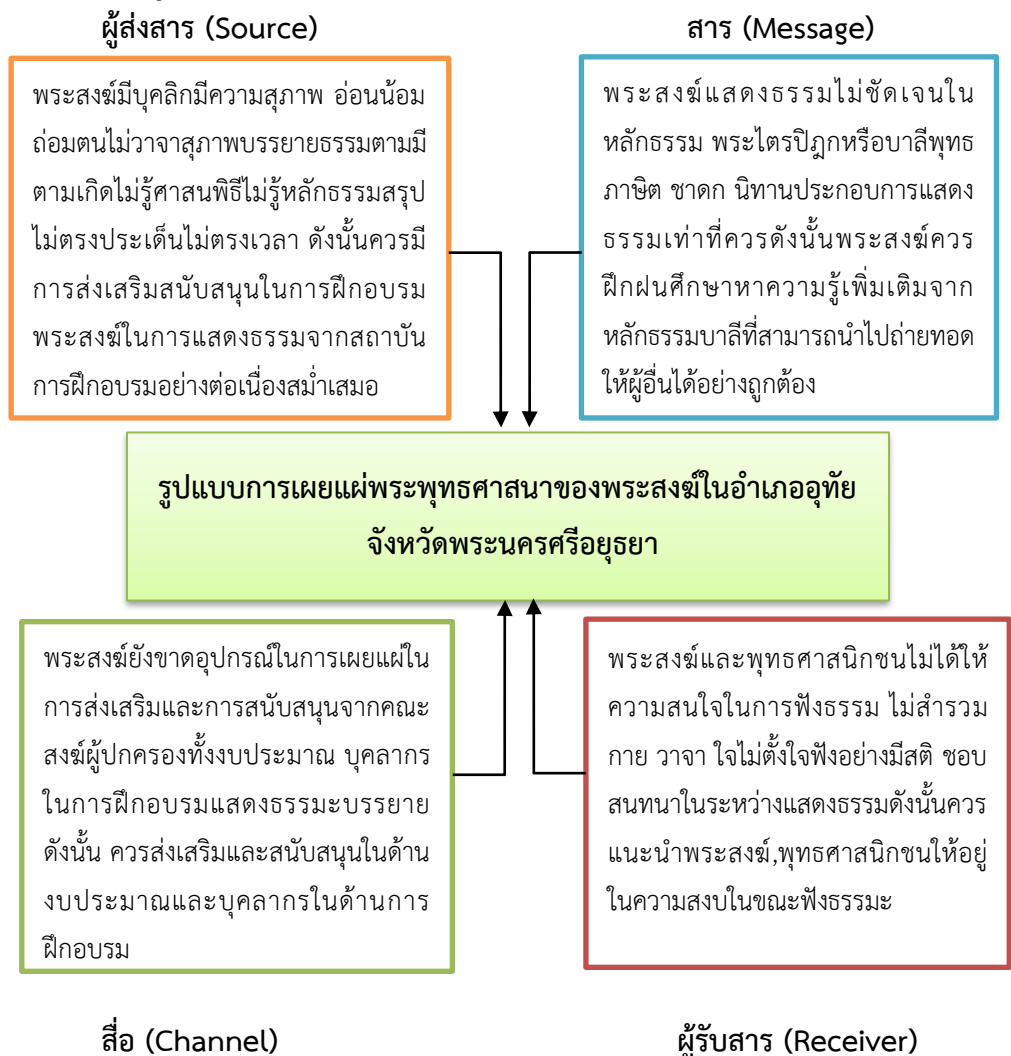
อภิปรายผลการวิจัย

1. รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากพระสงฆ์สามารถเรียนรู้หลักธรรมบาลีตลอดจนการฝึกอบรมให้มีความรู้บวกกับประสบการณ์ต่าง ๆ ในการบรรยายต่อหน้าสาธารณชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูอาทร ธัญญานุรักษ์ (2553) ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารงานเผยแผ่ของพระสงฆ์กรณีศึกษาคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า การเผยแผ่ศาสนาธรรมเป็นการประกาศหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 5 ด้าน คือ จำแนกตาม อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาขั้นต้น วุฒิการศึกษาปริญญาธรรม วุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาขลิต ขาตเมธี (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษาเฉพาะกรณี พระสังฆาธิการในจังหวัดภูเก็ต” ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ในจังหวัดภูเก็ตที่มีวุฒิ การศึกษาสามัญต่างกันเกี่ยวกับ บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดภูเก็ต ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

องค์ความรู้

1. องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากวิจัย

จากองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ พระสงฆ์ใน อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้

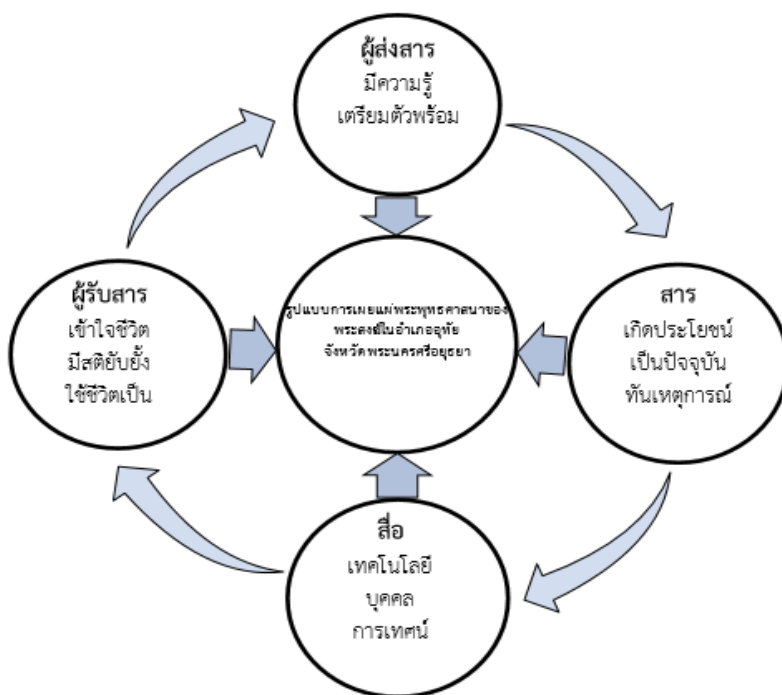
1. **ผู้ส่งสาร (Source)** พบว่า พระสงฆ์ผู้แสดงธรรมะบรรยายนั้น ต้องมีกิจกรรมารยาท เรียบร้อย สุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน วาจาสุภาพ เพราะเป็นด่านแรกในการวางตัวให้ผู้ฟังได้เห็น บุคลิกภาพในการวางตัวให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในการแสดงธรรมะในบรรยาย พระสงฆ์ผู้แสดง ธรรมะบรรยายจำเป็นต้องมี พุทเป็น ฟังเป็น เรียนเป็น จำแม่น มีอุบายให้แก่ผู้ฟัง มีไหวพริบ เป็นผู้ให้ ความรู้หลักธรรมในทางที่ดีเพื่อให้ได้น้อมนำหลักธรรมไปประพฤติปฏิบัติตามแนวทางพระพุทธศาสนา ให้เกิดประโยชน์สุขต่อครอบครัวและพุทธศาสนิกชนและได้มีโอกาสแนะนำผู้อื่นให้ปฏิบัติตาม

2. สาร (Message) พบว่า หลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาที่พระสงฆ์ผู้บรรยายธรรมในการแสดงธรรม ให้ผู้ฟังให้ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาเพราะขาดการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง พระสงฆ์มีความรู้ การศึกษาทำให้ได้เรียนรู้มีความรู้ใหม่ ๆ เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ แก้ไขปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนาไปในที่ดีขึ้น

3. สื่อ (Channel) พบว่า พระสงฆ์ผู้บรรยายธรรมใช้ช่องทางการสื่อสารในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาพระสงฆ์แสดงธรรมทุกวันพระและวันนักขัตฤกษ์ มุ่งให้เกิดประโยชน์แก่พุทธศาสนิกชนเป็นหลัก มีการแสดงธรรมที่ง่ายต่อการเข้าใจสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ พระสงฆ์มีแนวทางและวิธีการเผยแผ่ทางยุทูปและเฟสบุ๊ค ซึ่งเป็นที่นิยมมากทางโดยผ่านช่องทางโลกโซเชียล

4. ด้านผู้รับสาร (Receiver) พบว่า พระสงฆ์และพุทธศาสนิกชนทั่วไปซึ่งเปรียบเสมือนผู้รับสารในการบรรยายธรรมควรเตรียมตัว เมื่อมาฟังธรรมะบรรยายด้วยการสำรวม กาย วาจา ใจให้เรียบร้อย ตั้งใจฟังธรรมด้วยความเคารพ(ศีล) พิจารณาฟังธรรมโดยไตร่ตรอง(สมาธิ) ฟังแล้วให้เกิดประโยชน์(ปัญญา) ซึ่งผลที่ได้คือสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้และยังสามารถนำหลักธรรมคำสอนต่างๆ ที่ได้รับไปประพฤติปฏิบัติได้จริงทั้งตนเองและผู้อื่นหรืออีกนัยก็เป็นกาเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อีกทางหนึ่งด้วย

2) องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากงานวิจัย

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากงานวิจัย

1) ผู้ส่งสาร (Source) หมายถึง ผู้ส่งสารบรรยายธรรม เป็นผู้ให้ความรู้หลักธรรมในทางที่ดี เพื่อให้ได้น้อมนำหลักธรรมไปประพฤติปฏิบัติตามแนวทางพระพุทธศาสนาให้เกิดประโยชน์สุขต่อครอบครัวและพุทธศาสนิกชนและได้มีโอกาสแนะนำผู้อื่นให้ปฏิบัติตามและยังทำให้พระพุทธศาสนาขยายวงกว้างเป็นปึกแผ่นแก่นุชนรุ่นหลังได้ศึกษาและปฏิบัติตาม

2) สาร (Message) หมายถึง ข้อมูลหรือหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาที่พระสงฆ์แสดงบรรยายธรรมต้องมีความรู้ในหลักธรรมอย่างถูกต้องแม่นยำโดยอ้างอิงพระไตรปิฎกพุทธสุภาษิต คติธรรม ชาดกเป็นเรื่องจริงมารองรับเหมาะสมกับเวลาและมีประโยชน์ต่อส่วนรวม ไม่บิดเบือนหลักธรรมคำสอน สามารถปฏิบัติได้จริงและชักชวนผู้อื่นให้น้อมนำไปปฏิบัติตามกำลังความสามารถแห่งศรัทธาการปฏิบัติ

3) สื่อ (Channel) หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ หนังสือ ช่องทางการสื่อสารในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีการใช้สื่อการสอนวีดิโอการตูน PowerPoint ภาพยนตร์เกี่ยวกับพุทธประวัติของพระพุทธเจ้าและสาวกคนสำคัญ การแจกซีดีธรรมะ และวิธีการเผยแผ่ทาง YouTube, Facebook ซึ่ง เป็นที่นิยมมากทางโดยผ่านช่องโลก Internet เพื่อให้เข้าถึงทุกระดับทุกเพศทุกวัย

4) ผู้รับสาร (Receiver) หมายถึง พระสงฆ์และพุทธศาสนิกชนทั่วไป เป็นผู้รับสารในการบรรยายธรรมควรเตรียมตัว เมื่อมาฟังธรรมะบรรยายด้วยการสำรวม กาย วาจา ใจให้เรียบร้อย ตั้งใจฟังธรรมด้วยความเคารพ (ศีล) พิจารณาฟังธรรมโดยไตร่ตรอง (สมาธิ) ฟังแล้วให้เกิดประโยชน์ (ปัญญา)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) นโยบายในด้านการฝึกอบรมในการแสดงธรรมบรรยายอย่างเป็นรูปธรรม ดีด้วยมารยาทการวางตัวที่เหมาะสม รู้ศาสนพิธี ตั้งอยู่ในหลักธรรม

2) นโยบายในส่งเสริมการฝึกอบรมในหลักธรรมบาลี การใช้ภาษาหรือสำนวนที่ทำให้เข้าใจง่าย

3) นโยบายในการฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้ในการสื่อสาร และจัดงบประมาณในการสนับสนุน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีความสำคัญกับพระสงฆ์เพื่อการเผยแผ่โดยพระสงฆ์

2) ควรมีการใช้สื่อต่างๆ ที่ทันสมัยในปัจจุบันที่มีแพร่หลายอย่างมากในการเผยแผ่ให้หลากหลาย

3) ควรมีการส่งเสริมในด้านงบประมาณในการเผยแผ่ที่เป็นรูปธรรมจากส่วนต่าง ๆ ของภาครัฐ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

- 1) การส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 2) การเผยแผ่เชิงรุกของพระสงฆ์ในอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 3) การส่งเสริมการปกครองของพระสังฆาธิการในอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการจัดการจัดทำแผนพัฒนาจิต สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยมิตินใหม่. (2518). *มิตินใหม่ของการพัฒนาจิต*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ประเทืองวิทย.
- คณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2561). *การประชุมคณะสงฆ์ประจำเดือนกรกฎาคม อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประจำปี พ.ศ. 2561*. พระนครศรีอยุธยา: คณะสงฆ์จังหวัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
- พระครูอาทรธัญญานุรักษ์ ฐิตสีโล. (2553). *บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารงานเผยแผ่ของพระสงฆ์: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2536). *ไอ ที่ ภายใต้วัฒนธรรมแห่งปัญญา ศาสนากับยุคโลกาภิวัตน์*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระมหาชวลิต ขาตเมธี. (2552). *บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษาเฉพาะกรณี พระสังฆาธิการในจังหวัดภูเก็ต (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเมธีธรรมภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2559). *พระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระอธิการสุรศักดิ์ สุขุมโล. (2561). *เทคนิควิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเสนาให้จังหวัดสระบุรี (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น. (2545). *คู่มืออบรมนักเทศน์*. ขอนแก่น: ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- เสฐียรพงศ์ วรรณปก. (2540). *พุทธวิธีสอนจากพระไตรปิฎก*. กรุงเทพฯ: เพชรรุ่งการพิมพ์.
- Yamane, T. (1967). *An Introductory Analysis* (2nd Ed). New York: Harper and Row.